

Η πίστη στα δόγματα της Εκκλησίας και η σωτηρία

/ [Πεμπτούσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση:<http://bitly.com/1a2hLk>]

Με αφετηρία την περί πίστεως διδασκαλία της Καινής Διαθήκης κάνουν λόγο γι' αυτήν και όλοι οι Πατέρες της Εκκλησίας, τονίζοντας τη σημασία της για τη σωτηρία των ανθρώπων. Κάνοντας λόγο ο Μέγας Αθανάσιος για την “εξ αρχής παράδοσιν και διδασκαλίαν και πίστιν της καθολικής Εκκλησίας, ήν ο μέν Κύριος έδωκεν, οι δε απόστολοι εκήρυξαν, και οι πατέρες εφύλαξαν”, τονίζει, ότι “εν ταύτη... η Εκκλησία τεθεμελίωται, και ο ταύτης εκπίπτων ουτ' αν είη, ούτ' αν έτι λέγοιτο Χριστιανός”[21]. Συνοψίζοντας τη μέχρι την εποχή του διδασκαλία της Εκκλησίας τονίζει με σαφήνεια ο ιερός Δαμασκηνός, ότι “εκτός... πίστεως αδύνατον σωθύναι· πίσει γάρ πάντα, τα τε ανθρώπινα τα τε πνευματικά, συνίσταται”[22]. Μάλιστα ο άγιος Φώτιος επισημαίνει, ότι ακόμη και “η μικρά των παραδοθέντων αθέτησις” μπορεί να οδηγήσει και στην πλήρη καταφρόνηση του δόγματος[23]. Στην ίδια κατεύθυνση κινούνται και οι νηπτικοί Πατέρες της Εκκλησίας, οι οποίοι χαρακτηρίζουν την πίστη ως αρχική αρετή και θεμέλιο όλων των άλλων αρετών. Ο όσιος Θαλάσιος, επί παραδείγματι, αναφέρει χαρακτηριστικώς ότι “νούς αρχόμενος τα θεία φιλοσοφείν, από πίστεως άρχεται· και διά των εν μέσω διάγων, εις πίστιν πάλιν καταλήγει την ανωτάτην”[24]. Ο δε όσιος Νικήτας ο Στηθάτος τονίζει ότι “πασών των αρετών προηγείται η ενδιάθετος πίστις”[25].

Ο απόλυτος αυτός χαρακτήρας και η σαφέστατη σωτηριολογική διάσταση της δογματικής πίστεως της Εκκλησίας οφείλεται αναμφιβόλως στον εμπειρικό της χαρακτήρα. Τα δόγματα της Εκκλησίας δεν αποτελούν περιστασιακές και σχετικής, επομένως, σημασίας θεωρητικές διατυπώσεις κάποιων εκκλησιαστικών Πατέρων ή κάποιων Συνόδων, ούτε ασφαλώς ανθρώπινες επινοήσεις, αλλά εν Αγίω Πνεύματι έκφραση της εκκλησιαστικής εμπειρίας της εν Χριστώ σωτηρίας. Οι δώδεκα Απόστολοι κηρύττουν αυτά που έζησαν οι ίδιοι, αυτά που είδαν και άκουσαν· ομιλούν και γράφουν για τον Λόγο της ζωής, τον Οποίο είδαν με τα ίδια τους τα μάτια και ψηλάφησαν με τα ίδια τους τα χέρια (Α΄ Ιω. 1,1-4).

Ο Απόστολος Παύλος, προτού αρχίσει την ιεραποστολική του δραστηριότητα, είδε τον αναστάνα Ιησού (Α΄ Κορ. 15,8), του Οποίου τους μαθητές μέχρι πρότινος εδίωκε. Κατά τον ίδιο τρόπο και όλοι οι μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας, όλοι οι άγιοι της Εκκλησίας ομιλούν και γράφουν γι' αυτό, το οποίο έζησαν και ζούν κάθε μέρα της ζωής τους, για το γεγονός της εν Χριστώ σωτηρίας του ανθρώπου και του κόσμου. Η εμπειρία αυτού του γεγονότος διαφυλάσσεται στην Εκκλησία ακέραιη και αμετάβλητη, παραδίδεται από γενεά σε γενεά και αποτελεί την προϋπόθεση του αληθώς θεολογείν. Γι' αυτό όλοι οι πιστοί οφείλουν ν' ακολουθούν πιστά τ' αχνάρια των Αποστόλων και όλων των αγίων χωρίς καμιά παρέκκλιση και διαφοροποίηση. Κριτήριο για τη γνησιότητα της εμπειρίας ενός πιστού αποτελεί η

εμπειρία των Αποστόλων και όλων των αγίων, η καθολική δηλαδή εμπειρία της Εκκλησίας.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία ποτέ δεν υπέκυψε στον πειρασμό οποιασδήποτε μορφής σχετικοποίησής της πίστεώς της, είτε αποδεχομένη δυνατότητα εξελίξεως του δόγματος, είτε κάνοντας λόγο για αποκάλυψη νέων αληθειών, είτε επιτρέποντας ανάμιξη της διδασκαλίας της με στοιχεία ξένα προς τον Χριστιανισμό, είτε προσαρμόζοντας το θεολογικό της μήνυμα στα δεδομένα της κάθε εποχής. Η πίστη της Εκκλησίας ήταν και παραμένει η ίδια από την εποχή των Αποστόλων μέχρι σήμερα. Η ακριβέστερη διατύπωση και πληρέστερη ανάπτυξη αυτής της πίστεως, ακόμη και με τη χρησιμοποίηση νέων όρων και εκφράσεων, δεν αποτελεί ούτε εξέλιξη του δόγματος, ούτε διατύπωση νέων αληθειών.

Η πίστη για να διατυπωθεί χρειάζεται κάποιο ενδοκοσμικό ένδυμα κι αυτό το ένδυμα η Εκκλησία το λαμβάνει από τη γλώσσα της κάθε εποχής. Οι νέοι όροι και οι νέες εκφράσεις υφίστανται μια διαδικασία αποδομήσεως **[26]**, απαλλάσσονται από κάθε στοιχείο ξένο προς τη χριστιανική διδασκαλία, ώστε να μπορούν ν' ανταποκριθούν στον σκοπό, για τον οποίο υιοθετούνται: την κατά το δυνατόν σαφέστερη διατύπωση της ορθής πίστεως. Κατά την αποστολική και μεταποστολική εποχή, αλλά και κατά την εποχή των επτά Οικουμενικών Συνόδων η καθιερωμένη γλώσσα της διανοήσεως ήταν η γλώσσα της ελληνικής φιλοσοφίας. Φυσικό ήταν, επομένως, η φιλοσοφική ορολογία της εποχής εκείνης να διαδραματίσει έναν ιδιαίτερο ρόλο στην ιστορία του Χριστιανισμού, κυρίως δε στη διατύπωση της διδασκαλίας του.

Όλ' αυτά δείχνουν πόσο αστήρικτη υπήρξε η ιδέα του εξελληνισμού του Χριστιανισμού, όπως διατυπώθηκε από τον Adolf Harnack και τη Σχολή του **[27]**, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουν τις δογματικές διατυπώσεις της Εκκλησίας πολλοί προτεστάντες θεολόγοι **[28]**. Δείχνουν επίσης πόσο ξένη προς την ορθόδοξη αντίληψη των πραγμάτων είναι η αποδοχή δυνατότητας εξελίξεως του δόγματος, γεγονός που χαρακτηρίζει τόσο τη ρωμαιοκαθολική, όσο και την προτεσταντική θεολογία. Ο λόγος που οδηγήθηκαν σε τέτοιες θέσεις είναι η απώλεια της εμπειρικής βάσεως της θεολογίας και η άμεσα συνδεδεμένη μ' αυτήν άρνηση της διακρίσεως ουσίας και ενεργειών στον Θεό.

[Συνεχίζεται]

21. ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Προς Σεραπίωνα 1,28, PG 26.593CD.

22. ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, Έκδοσις ακριβής της Ορθοδόξου Πίστεως Δ' 11 η 84, PG 94,1128C.

23. ΜΕΓΑΛΟΥ ΦΩΤΙΟΥ, Επιστ. ΙΓ': Εγκύκλιος προς τους της Ανατολής

αρχιερατικούς θρόνους... ε' PG 102,724D.

24. ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΟΥ ΛΙΒΥΟΣ ΚΑΙ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ, Περί αγάπης και εγκρατείας και της κατά νόον πολιτείας εκατοντάς τετάρτη οη', εν: ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ των ιερών νηπτικών..., Τόμος Β', Αθήναι 1984, σ. 227.
25. ΝΙΚΗΤΑ ΣΤΗΘΑΤΟΥ, Πρακτικών κεφαλαίων πρώτη εκατοντάς κη', ενθ' άνωτ., Τόμος Γ', Άθήναι 1986, σ. 279.
26. ΣΤ. Γ.ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Θεολογία και Γλώσσα. Εμπειρική θεολογία - Συμβατική γλώσσα, Κατερίνη: Τέρτιος 1988, σ. 166.
27. Μιλώντας ο Harnack για την Ορθόδοξη Έκκλησία στο κεφάλαιο «Die christliche Religion im griechischen Katholizismus», καταλήγει στο προκλητικό συμπέρασμα, ότι «sie erscheint nicht als eine Schopfung mit einem griechischen Einschlag, sondern als eine Schopfung mit einem christlichen Einschlag», για να συμπληρώσει λίγο πιο κάτω: "Diese Kirche ist als Gesamterscheinung nach aufien lediglich eine fortsetzung der griechischen Religionsgeschichte unter dem fremden Einflufi des Christentums, wie ja so viel fremdes auf sie eingewirft hat... In diesem Sinne ist die griechische Kirche natiirliche Religion" (A. HARNACK, Das Wesen des Christentums, Leipzig 1900³, σ. 137-138). Πρβλ. την αναίρεση των απόψεων περί εξελληνισμού του Χριστιανισμού εν: Ν. Α. ΜΑΤΣΟΥΚΑ, Γένεσις και ουσία του ορθοδόξου δόγματος (Ανάλεκτα Βλατάδων 2), Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 35 κ.έ.
28. Θά μπορούσαν ν' αναφερθούν εν προκειμένω ως χαρακτηριστικό παράδειγμα οι απόψεις του Paul Tillich σχετικά με τη διδασκαλία της Εκκλησίας περί της Αγίας Τριάδος, ιδιαιτέρως δε περί των δύο φύσεων του Ιησού Χριστού. Βλ. PAUL TILLICH, Systematische Theologie 1/ II,8. Aufl. unverand. photomechan. Nachdr., Berlin - New York: Walter de Gruyter 1987, σ. 154-162: "Probleme und Gefahren in der Entwichkung des christologischen Dogmas". Στο κεφάλαιο αυτό κάνει λόγο για οριστική αποτυχία των Οικουμενικών Συνόδων, αναφερόμενος συγκεκριμένα στις Συνόδους της Νίκαιας (Α') και της Χακληδόνας (Δ').